
ჰაინრიჰ ბოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალურ ბიუროში 2014 წლის 16 სექტემბერს გამართული საჯარო დისკუსია თემაზე:

„ნატოსთან ინტეგრაციისა და ტერიტორიული კონფლიქტების მოგვარების პერსპექტივები“

ძირითადი მომხსენებლები:

ირაკლი ალასანია - საქართველოს თავდაცვის მინისტრი

პაატა ზაქარეიშვილი - საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში

ელენე ხოშტარია - საქართველოს რეფორმების ასოციაცია (GRASS), დამფუძნებელი

მოდერატორი:

თამარ გურჩიანი, იურისტი

თამარ გურჩიანი - მოგესალმებით. გვაქვს პატივი წარმოგიდგინოთ ჩვენი სტუმრები: ორი მინისტრი - ბატონი ირაკლი ალასანია, თავდაცვის მინისტრი და ბატონი პაატა ზაქარეიშვილი, შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრი, ასევე ქალბატონი ელენე ხოშტარია, „რეფორმების ასოციაციის დამფუძნებელი“.

დღევანდელი დისკუსიის თემაა: **„ნატოსთან ინტეგრაციისა და ტერიტორიული კონფლიქტების მოგვარების პერსპექტივები“**. დიდი მადლობა მინდა გადავუხადო ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის წარმომადგენლობას, რომ პირველი სადისკუსიო თემა სწორედ ეს არის და ეს ორი საკითხი დააყენა ერთად.

დავიწყოთ დისკუსია. ბატონ ირაკლი ალასანიას მოვუსმინოთ.

ირაკლი ალასანია - მეც მინდა მადლობა გადაგიხადოთ სწორი და აქტუალური საკითხის წამოწვევისთვის. მოგახსენებთ, თუ რა შედეგებით დაბრუნდა ჩვენი დელეგაცია ნატოს ბოლო სამიტიდან, რა სიახლეა ნატოს სამიტის მხრიდან საქართველოს მიმართ, ასევე რეგიონალური უსაფრთხოების კუთხით მიღებულ გადაწყვეტილებებში.

იმის გათვალისწინებით, რომ წლები ნატოს სამიტი არ ყოფილა გაფართოების სამიტი, ძირითადი აქცენტი შექმნილი საფრთხეებიდან გამომდინარე გადატანილი იყო იმაზე, რამდენად არის მზად ნატო ახალი გამოწვევებისთვის, კონკრეტულად კი ამ გამოწვევას ჰქვია რუსეთი და მისი აგრესიული ნაბიჯები უკრაინაში, რაც ჩვენი გადმოსახედიდან არის იმის გაგრძელება, რაც დაიწყო საქართველოში 90-იანი წლების დასაწყისში და ღია ფორმით განხორციელდა 2008 წელს. ეს სამიტი ეძღვნებოდა უსაფრთხოების ახალი ზომების მიღებას, ნატოს შეიარაღებული ძალების გაძლიერებას იმის საპასუხოდ, თუ ესკალაცია უკრაინიდან გადავა ნატოს წევრ რომელიმე ქვეყანაზე. სამიტის დიდი ნაწილი ასევე დაეთმო უკრაინას. ჩემი აზრით ამ სამიტიდან უკრაინელები დაბრუნდნენ ბევრად უფრო აღჭურვილი იმ შესაძლებლობებით, რაც მათ სჭირდებათ საკუთარი ქვეყნის ინსტიტუციურად გასამართლად და თავდაცვისუნარიანობის ასამაღლებლად.

სამიტის კომუნიკე და ის შეთავაზებაც, რაც საქართველომ მიიღო, ექსპერტებმა მეტნაკლებად გააანალიზეს, საზოგადოებამაც უფრო ჩაიხედა ამ საკითხებში და დამაჯერებლად შეგვიძლია ვისაუბროთ იმაზე, თუ რა შედეგები დადგა ჩვენი ქვეყნისთვის. პირველი, რაც ყველაზე მეტად მაღელვებდა და იყო ჩემი უწყების, სხვა საგარეო პოლიტიკურ უწყებებთან ერთად, მთავარი ამოცანა, რომ საქართველოს მიეღო ნატოსთან ურთიერთობის ისეთი ფორმა, რომელიც პირველ რიგში, უფრო დაცულს გახდიდა ჩვენს ქვეყანას, და ამ კუთხით, ნატო-საქართველოს გამოცხადებული პაკეტი, რომელსაც მხარი დაუჭირა ნატოს 28-ვე წევრმა, ითვალისწინებს სამ ძირითად საკითხს:

1. საქართველოში დაარსდება ერთობლივი საწვრთნელი ბაზა ნატოსთან ერთად, რომელიც გაწვრთნის, როგორც საქართველოს, ისე ნატოს წევრი ქვეყნების შეიარაღებულ ძალებს და პარტნიორი ქვეყნების წარმომადგენლებსაც. ანუ ამ ცენტრის დაარსების შემდეგ მუდმივად იქნებიან საქართველოში ნატოს და პარტნიორი ქვეყნების სამხედრო მოსამსახურეები;

2. სპეციალურად ამ გაძლიერებული პაკეტის განხორციელებისთვის თავდაცვის სამინისტროს შეიარაღებულ ძალებში სხვადასხვა მიმართულებების მიხედვით მოავლენენ

ნატოს სამხედრო დელეგაციას, რომელიც მუდმივად განთავსდება შეიარაღებულ ძალებში და გააკონტროლებს, რომ სწრაფად, დროულად და თანმიმდევრულად განხორციელდეს ცხოვრებაში ამ პაკეტით გათვალისწინებული ღონისძიებები. ამას ემატება ის, რომ საქართველოსთვის თავდაცვითი შეიარაღების მოყიდვის გადმოცემის მოწოდებით დეკლარაციაში ასახულია მთელი პასაჟი, რომ საქართველოს თავდაცვისუნარიანობის ამაღლების, საჰაერო თავდაცვის ძალების და სხვა შესაძლებლობების შექმნისთვის მოუწოდებს ნატოს წევრ და პარტნიორ ქვეყნებს, ითანამშრომლონ საქართველოსთან ამ კუთხით. ეს ხელ-ფეხს უხსნის საქართველოს, ღიად დაიწყოს [ზრუნვა], ბუნებრივია, მხოლოდ თავდაცვით შეიარაღებაზე, რაც დეკლარირებულიც გვაქვს ჩვენი პოლიტიკიდან გამომდინარე, საშუალებას მისცემს აამაღლოს ჩვენი ქვეყნის საბრძოლო მზადყოფნა რეგიონში დაპირისპირების ან ესკალაციის შემთხვევაში, და ჩვენს ჯარს მისცემს საშუალებას, იყოს მზად საკუთარი ტერიტორიის და საზოგადოების ადეკვატური დაცვისთვის;

3. ამ რესურსის ამოქმედების შემდეგ გვექნება შესაძლებლობა უფრო ღრმა წვდომა გვექონდეს იმ ინფორმაციასთან, რომელიც ნატოში აქამდე ჩვენთვის დახურული იყო. ეს არის სადაზვერვო ინფორმაცია, სხვადასხვა გამოცდილების ტაქტიკის სწავლის კუთხითაც. მოგეხსენებათ, საქართველოს შეიარაღებული ძალები 2015 წლიდან იქნება ნატოს სწრაფი რეაგირების ძალების ნაწილი, რაც მეტ გამოცდილებას შესძენს ჩვენს სამხედრო ძალებს. ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ საქართველო გახდება ევროატლანტიკური უსაფრთხოების სწრაფი რეაგირების ძალების კონტრიბუტორი.

ნატოს სამიტმა ჩემი აზრით განსაკუთრებულად დააფასა ჩვენი წვლილი ევროატლანტიკური უსაფრთხოების დაცვის კუთხით, განსაკუთრებით სამხედრო ძალების ხუთწლიანი მონაწილეობა „აისაფის“ ოპერაციაში. ეს დაფასება იმით აღინიშნა, რომ საქართველო მოხვდა ნატოსთან ახალი ურთიერთთავსებადი პარტნიორების ხუთი ქვეყნის სიაში. ეს არის ჩვენი ქვეყნის, ჩვენი შეიარაღებული ძალების დაფასება, როგორც ნატოს ყველაზე ახლო, საიმედო და თავსებადი პარტნიორის. ამ ქვეყნებში შედის შვედეთი, ნორვეგია, საქართველო, ავსტრალია და იორდანია, რომელსაც უკვე იმდენად გამართული თავდაცვითი თავსებადობა აქვს ნატოს ძალებთან, რომ უკვე შეუძლიათ მონაწილეობის მიღება ოპერაციების წინასწარი დაგეგმვის და წვრთნების პროცესში. ეს ქართველ სამხედროებს კიდევ ერთხელ გვიხსნის ხელ-ფეხს, რომ მეტად შევალწიოთ ნატოს სტრუქტურებში, წამოვიღოთ როგორც ინსტიტუციური გამოცდილება და ცოდნა, ისე იქით შევთავაზოთ ჩვენი გამოცდილება დაგეგმვის პროცესში. ნატოსთან ურთიერთობა ორმხრივი გახდა, არა მარტო ვიღებთ რჩევებს და გამოცდილებას, არამედ უკვე თავადაც გავუზიარებთ და გავხდებით ნატოს დაგეგმვის პროცესის შემადგენელი ნაწილი.

პოლიტიკური კუთხით, ჩემი აზრით კომუნიკეში ძალიან მკაფიოდ აისახა ჩვენთვის მნიშვნელოვანი რამდენიმე ელემენტი. პირველ რიგში ის, რომ საქართველოს დემოკრატიული განვითარება იქნა აღიარებული როგორც წინადადებული ნაბიჯი, არჩევნები, რომლებიც რამდენჯერმე ჩაატარა ჩვენმა საზოგადოებამ, როგორც თავისუფალი და დემოკრატიული, და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია - აღინიშნა, რომ ის ინსტრუმენტები, რაც საქართველოს დღეს აქვს ნატოსთან ურთიერთობაში, საკმარისი იქნება ნატოში გაწევრიანების გზაზე. აქ გარკვეულწილად ბუნდოვანება გაჩნდა სპეციალურად, რომ მომხდარიყო დეპოლიტიზაცია MAP-ის საკითხისა. ანუ საქართველო

თუ წარმატებული იქნება იმ გზაზე, რაც ამ პაკეტით და სხვა რესურსებით და საშუალებებით გაგვიჩნდა, შესაძლებელია, რომ ნატომ მიიღოს პოლიტიკური გადაწყვეტილება იმის გარეშე, რომ საჭირო გახდეს MAP-ის მიცემა. რა თქმა უნდა ამას მეორე კუთხითაც შეიძლება შეხედოს მან, ვისაც ასე უნდა დანახვა, რომ MAP-ი შეიძლება მაინც აუცილებელი გახდეს. ამიტომ ამ გადაწყვეტილებით ჩემი აზრით მოხდა ის, რომ ზედმეტი ყურადღება, რომელიც იყო გადატანილი MAP-ზე, კონკრეტულ ფრაზაზე თუ გაწევრიანების გზაზე ერთ-ერთ ინსტრუმენტზე, აღარ კეთდება.

გარდა ამისა ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის განმტკიცების კუთხით ერთ-ერთ ამოცანად დასახული გვქონდა კომუნიკეში აღნიშნულიყო დეოკუპაციის მოწოდება რუსეთის ფედერაციის მიმართ. ეს ასეც მოხდა. ნატოს კომუნიკეში შავით თეთრზე წერია, რომ რუსეთის ფედერაციამ უნდა გაიყვანოს საკუთარი შეიარაღებული ძალები საქართველოს ტერიტორიიდან. ბუნებრივია ეს გვიჩენს იმის მოლოდინს, რომ მომდევნო, გაფართოების სამიტზე საქართველო მნიშვნელოვან ნაბიჯს გადადგამს გაწევრიანების გზაზე. არც იმას გამოვრიცხავ, რომ თუ ამ ორ წელიწადში, რომელიც სამიტამდეა დარჩენილი, პაკეტის ამოქმედების კუთხით წინსვლა დავანახეთ, მიწვევა შემდეგი სამიტისთვისაც მივიღოთ. ეს დიდწილად იქნება დამოკიდებული ჩვენს ენერგიულ მუშაობაზეც და ჩვენთვის მოცემული ინსტრუმენტების სწორად და ეფექტურად გამოყენებაზეც.

არ მწყდება გული არცერთ ნაბიჯზე, ჩვენს საგარეო-პოლიტიკურ აქტიურობაზე, იმიტომ რომ პრაქტიკულად მთლიანად ავითვისეთ ის სივრცე, რაც ასათვისებელი იყო ჩვენი მხრიდან. ხელიდან არ გაგვიშვია არცერთი შესაძლებლობა, რომ ეს შედეგი დამდგარიყო ნატოს სამიტზე. კიდევ ერთხელ ხაზს გავუსვამ, რომ ეს არ ყოფილა გაფართოების სამიტი. მას მოყვა ძალიან მნიშვნელოვანი ვიზიტიც, ამერიკის თავდაცვის მდივნის მხრიდან, რომლის დროსაც კიდევ უფრო გაცხადდა, რომ ამ პაკეტის განხორციელებაში აშშ აიღებს ერთ-ერთ წამყვან როლს.

თამარ გურჩიანი - ჩემი აზრით, უელსის სამიტის ძალიან საინტერესო შეჯამება მოვისმინეთ. ალბათ ქალბატონი ელენე ისაუბრებს უელსის დეკლარაციის წინააღმდეგობრივ პარაგრაფებზე, რომლებმაც დიდი დისკუსია გამოიწვია ჩვენს საზოგადოებაში, მაგრამ მანამდე ბატონ პაატას მოვუსმინოთ. სოციალურ ქსელში იყო ხუმრობა უკრაინაზე, რომ მან რომ განაცხადი გააკეთოს ნატოში გაწევრიანებაზე, იგივეა, დაზღვევა მოითხოვო მაშინ, როცა იცი, რომ შენი სახლი უკვე იწვის. საკითხი მართლაც ასე დგას, ერთი მხრივ გვაქვს კონფლიქტები მთელი სამხრეთ კავკასიის რეგიონში, მეორე მხრივ გვაქვს მოლოდინი, რომ ოდესმე არა მხოლოდ კონტრიბუტორი გავხდებით ამ საერთო უსაფრთხოებაში, არამედ ნატოს წევრიც გავხდებით და შესაბამისად ჩვენი უსაფრთხოებაც გარანტირებული იქნება.

პაატა ზაქარეიშვილი - მოგესალმებით. ჩემთვის ყოველთვის დიდი პატივია თქვენი აუდიტორიის წინაშე გამოსვლა. უელსის სამიტი მართლაც ძალიან მნიშვნელოვანი სამიტი იყო. სამიტი რა თქმა უნდა ბევრ რამეს წარმოაჩენს. როდესაც მთელი წლის განმავლობაში მიმდინარეობს ნატოსთან თანამშრომლობა, თბილისში ჩამოდის დელეგაციები,

თბილისიდან ბრიუსელში ჩადის დელეგაციები, მიმდინარეობს სხვადასხვა პროექტების რეალიზაცია, ასეთ ნაბიჯებში მკაფიოდ არ ჩანს ის პროგრესი, რაც კარგად ჩანს სამიტზე.

არცერთ სხვა სამიტზე და კომუნიკეში საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის მიმართ არ ყოფილა ამხელა ყურადღება. ბუნებრივია, ამას თავისი მიზეზები ჰქონდა. უკრაინის მოვლენებმაც განსაზღვრა ეს ყველაფერი. აშკარად ჩანს, რომ ნატომ და მთლიანად დასავლურმა სამყარომ მნიშვნელოვნად გადახედა თავის ხედვებს თუნდაც 2008 წელთან დაკავშირებით, უკვე აშკარად ხედავენ სურათს, სადაც რუსეთის აგრესია მკაფიოა. უკვე ნაკლებად სვამენ კითხვებს და კომუნიკეშიც აშკარად არის ნახსენები სიტყვა „ოკუპაცია“, რასაც ყოველთვის თავს არიდებდა ეს გაერთიანება საქართველოსთან მიმართებაში. გამოყენებულია ტერმინიც „აგრესია“.

საქართველოსთან დაკავშირებით არის სპეციალური პარაგრაფი. ტერიტორიულ მთლიანობაზე ყოველთვის იყო საუბარი, მაგრამ ის, რომ ნატო რუსეთს 6-პუნქტიანი ხელშეკრულების შესრულებისკენ მოუწოდებს, რაც ადრე არასდროს ყოფილა, ძალიან მნიშვნელოვანია. კონკრეტულად შემოაქვს ინსტიტუტი, რომელზეც დაფუძნებული უნდა იყოს საქართველო-რუსეთს შორის ურთიერთობები და ნატოსთვის ამას დიდი მნიშვნელობა აქვს. ასევე ცალსახად პატივს სცემს საქართველოს მიერ ვალდებულების აღებას ძალის გამოუყენებლობის შესახებ. ადრე თუ ნატო ცდილობდა რუსეთ-საქართველოს შორის ყოფილიყო ნეიტრალური თუ არა, კორექტული მაინც, მაგალითად 2010 წლის ლისაბონის კომუნიკეში ნატო გულისტკივილს გამოთქვამს, რომ პარტნიორ ქვეყნებს, რუსეთსა და საქართველოს შორის მოხდა ის, რაც მოხდა 2008 წელს. ორი წელია გასული აგვისტოს მოვლენების შემდეგ, წელიწადნახევარია გასული ბუქარესტის სამიტის შემდეგ და ნატო ცდილობს კორექტული ფრაზები შეარჩიოს. ახლა კი მკაფიოდ მოუწოდებს როგორც 6-პუნქტიანი ხელშეკრულების შესრულებას, ასევე ცალმხრივად ვალდებულებების აღებას. თუ ვერ შეაქვბდნენ რუსეთს, ცდილობდნენ გადამეტებულად არც საქართველო შეექოთ და ბალანსი დაეცვათ.

ყველაფერი ეს მიაჩნებოდა, რომ აშკარად ხედავენ საქართველოს პროგრესს არა მარტო ნატოსთან მიმართებით, არამედ კონფლიქტებთან დაკავშირებითაც. ბატონმა ირაკლიმ უკვე ბრძანა, გაიჟღერა მოწოდებამ რუსეთის მიმართ, რომ აიღოს ვალდებულება და მოახდინოს ტერიტორიების დეოკუპაცია და უკან წაიღოს აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობის აღიარება. ასე რომ თამამად შეიძლება ითქვას, რომ სამიტზე ყველაზე მეტი ყურადღება დაეთმო საქართველოს კონფლიქტებს, თუკი 2008 წლის შემდეგ ამ თემებზე ყოფილა ნატოში საჯარო მსჯელობები. შეიძლება ითქვას, რომ ეს მნიშვნელოვნად წარმატებული დოკუმენტია. არა ვარ მომხრე გადამეტებული, რადიკალური განწყობებისა, როგორც გვჩვენებდა ხოლმე ეიფორიაში ჩავარდნა, ყოველთვის ამის წინააღმდეგი ვიყავი. ასევე ყოველთვის მიმაჩნდა, რომ ყურადღების არგამოჩენაც შეიძლება სულაც არ ნიშნავდეს უყურადღებობას, პირიქით, ამაში შეიძლება ჩადებული იყოს კონცეფცია. კონცეფცია კი არის ის, რომ მინიმუმზე დაიყვანონ დღეს საქართველოს მიმართ რუსეთის მხრიდან აგრესია, თუმცა კომუნიკეში აშკარად ჩანს საქართველოს მიმართ მხარდაჭერა და ის მოლოდინი, რომ მივიღებდით რაღაც მნიშვნელოვან მხარდაჭერას გარდა MAP-ისა, უკვე მკაფიოდ გამოჩნდა.

მრავალი წელია თვალს ვადევნებ ნატოს მუშაობას და მიმაჩნია, რომ პრადის სამიტზე ნატოში გაწევრიანების შესახებ გაკეთებული განაცხადის შემდეგ არის

ჩავარდნებიც, იყო ისეთი მნიშვნელოვანი წლები, როგორც იყო 2008 წლის აპრილი, როცა დღის წესრიგში მოხვდა საქართველოს უკრაინასთან ერთად გაწევრიანების კონტექსტი. სამწუხაროდ მაშინ ეს არ გამოვიდა და დღის წესრიგში ვეღარ ხვდება საქართველო ცალკე ან მოკავშირე სახელმწიფოსთან ერთად. 2008 წლის აპრილის შემდეგ, ვიტყვოდი, რომ ეს არის სერიოზული ნაბიჯი, რომ ნატო ცალსახად და მკაფიოდ აღიარებს, რომ აუცილებლად მხარში ედგება [საქართველოს]. კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მომენტი, ის არ ახდენს ბუქარესტის სამიტის ციტირებას და არ ამბობს, რომ საქართველო აუცილებლად გაწევრიანდება ნატოში, მაგრამ ნათქვამია, რომ ხელს შეუწყობს საბოლოო წევრობის უზრუნველყოფისათვის. აქამდე ღია კარის პრინციპიდან გამომდინარე საუბარი იყო იმაზე, რომ სახელმწიფო უნდა შეესაბამებოდეს ნატოში გაწევრიანებას, ეს რჩება, მაგრამ თვითონაც ყველაფერს გააკეთებს, რათა ხელი შეუწყოს იმას, რომ საქართველო საბოლოოდ გახდეს ნატოს წევრი, რაც მიმაჩნია, რომ სერიოზული მხარდაჭერაა.

ამ ფონზე, ბუნებრივია, ჩემთვის და ჩემი კოლეგებისთვის მნიშვნელოვანია სად და როგორ მოიაზრება აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის კონტექსტი. აშკარაა, რომ ბევრი სვამს კითხვას, როგორ დარეგულირდება ეს საკითხები. მე ამ თემას ვუყურებ მშვიდად და ცივი გონებით. ეს ხანგრძლივი პროცესია და მთავარია, საქართველო მუდმივად შეესაბამებოდეს ნატოში გაწევრიანების პროცესებს. ნატო არის სამხედრო-პოლიტიკური ალიანსი. პირადად ჩემთვის პოლიტიკური კონტექსტი უფრო მნიშვნელოვანია. როდესაც მეკითხებიან, რატომ მინდა საქართველოს ნატოში გაწევრიანება, პირველ რიგში იმიტომ, რომ საქართველო იქნება დემოკრატიის იმ დონეზე, რომ შეიძლება იყო ნატოს წევრი სახელმწიფო. მეორე ამოცანაა ის, რომ არა მარტო ქართული საზოგადოება იქნება მზად ამისთვის, არამედ ქართული საზოგადოება და სახელმწიფო იმდენად იქნება მზად ნატოში გაწევრიანებისთვის, რომ მომწიფებული იქნება კონფლიქტების მოგვარებისთვისაც. ეს პარალელური პროცესია და ურთიერთგადაბმული საკითხებია. აქ არის ეკონომიკური განვითარება, დემოკრატიზაცია, დემოკრატიული ინსტიტუტები, თავისუფალი სასამართლო, დეცენტრალიზაცია, მთელი პაკეტი დემოკრატიზაციისა, მათ შორის კონფლიქტების მშვიდობიანი ფორმით მოგვარება. ეს ყველაფერი პარალელურ რეჟიმში მუდმივ პროგრესს უნდა განიცდიდეს.

როგორც დღეს ვნახეთ უელსის სამიტის კომუნიკეში როგორ დაფიქსირდა ეს პროგრესი და ცალკე პარაგრაფი მიემდგვნა კონფლიქტებს, აშკარად ჩანს, რომ ეს პროგრესი ჩაითვლება და ჩაიწერება, როგორც ნატოში მომავალი სახელმწიფოსთვის კონფლიქტების მოგვარების კონტექსტიც. მით უმეტეს უკრაინის ფონიდან გამომდინარე ჩანს, რომ ნატო გადახედავს თავის სტრატეგიულ ხედვებს და მიდგომებს რუსეთთან დაკავშირებითაც კი. მე ვახსენე ლისაბონის სამიტი, რომელზეც მიიღეს ათწლიანი გეგმა, სტრატეგიული დოკუმენტი, სადაც სამწუხაროდ სხვადასხვა კალათებში აღმოვჩნდით. ერთია თანამშრომლობის და მეორე - ინტეგრაციის. თანამშრომლობის კალათში აღმოჩნდნენ რუსეთი, უკრაინა, საქართველო და დანარჩენი კავკასიური სახელმწიფოები. ინტეგრაციის კალათში აღმოჩნდა აღმოსავლეთ ბალკანეთი. ბუნებრივია, ამ ორი მიმართულებით სხვადასხვა სტრატეგიული მოძრაობა მიმდინარეობს. უკრაინის მოვლენებიდან გამომდინარე იმედა, რომ ნატო სხვანაირად შეხედავს რუსეთს და არა როგორც პირველ პარტნიორს და მის შემდეგ უკრაინას და საქართველოს. ამ ფონზე ალბათ საჭირო იქნება გადაიხედოს სტრატეგიული დოკუმენტი და საქართველოს მიმართ იყოს უფრო

დიფერენცირებული დამოკიდებულება და მკაფიოდ გამოკვეთილი როლი, გამორჩეული იმ სახელმწიფოებისგან, მაგალითად რუსეთისგან, რომელსაც არ სურს ნატოში გაწევრიანება.

ამ ფონზე, ვიდრე საქართველოს მომავალი ჯერ კიდევ არ არის მკაფიო, ბუნებრივია, აფხაზური და ოსური საზოგადოებები თავს იკავებენ ჰქონდეთ მოლოდინები მომავალ საქართველოსთან ერთად. ამ კონტექსტში იგულისხმება ჩვენი მხრიდან ევროკავშირის მიმართულებითაც სერიოზული პროგრესი. როდესაც აფხაზებს და ოსებს ექნებათ კონკრეტული რუსეთი და კონკრეტული საქართველო, იმიტომ რომ ვიდრე არ არის სრულად ნატოსა და ევროკავშირში საქართველოს სრული ინსტიტუციონალიზაცია, მათთვის საქართველოს ბუნდოვანი პერსპექტივა ჯერ კიდევ დამაფიქრებელია. ჩემი აზრით ნატოსა და ევროკავშირისკენ პროგრესი რამდენადაც ცალსახა იქნება, აფხაზური და ოსური საზოგადოებები უფრო მკაფიოდ ჩამოაყალიბებენ თავიანთ ხედვებს - ისეთი რუსეთი თუ ისეთი საქართველო, რომელიც იმ დროისთვის მათთვის იქნება უფრო ხელმისაწვდომი. გმადლობთ.

თამარ გურჩიანი - მე მგონი, საკმაოდ მკაფიოდ ჩამოაყალიბა ბატონმა პაატამ თავისი ხედვა. მაინტერესებს, როგორ შეიძლება დემოკრატიულად და მშვიდობიანად გადაწყდეს კონფლიქტები იმ ფონზე, როდესაც სახელმწიფო, რომელთანაც ეს კონფლიქტი გვაქვს, აგრესიულ ომს უცხადებს უკრაინას. ალბათ ამ კითხვაზე ქალბატონი ელენე ხომტარია გაგვცემს პასუხს.

ელენე ხომტარია - მეც ვიზირებ იმ აზრს, რომ ეს სამიტი ძალიან მნიშვნელოვანი და მთლიანობაში წარმატებული იყო ჩვენთვის. იყო ახალი და მნიშვნელოვანი ელემენტები, თუმცა იმის შესაფასებლად, თუ რა მოგვიტანა კონკრეტულად, რამდენიმე საკითხე უნდა შევთანხმდეთ: 1. რა იყო ჩვენი ამოცანები; 2. რა კონტექსტში იმართებოდა სამიტი. კონტექსტი რაღაც შესაძლებლობებს ხსნის და რაღაცას ართულებს; 3. რა გავლენა აქვს ნატოში ინტეგრაციის საკითხს კონფლიქტების დარეგულირების საკითხთან, ნეგატიური თუ პოზიტიური და კონკრეტულად ამ სამიტმა რა მოუტანა ამ თემას.

რა არის ჩვენი ამოცანა. იმისათვის, რომ საბოლოოდ და გრძელვადიანად მოვაგვაროთ ჩვენი უსაფრთხოება, რაც არის არა მარტო აფხაზებთან და ოსებთან საერთო ენის გამონახვა, ჩვენი უსაფრთხოების პრობლემაა არა მათთან მოლაპარაკება, არა შიდა კონფლიქტის მშვიდობიანად დარეგულირება, როგორც დიდი ხანი ერქვა და ზოგჯერ ახლაც არქმევენ, არამედ ჩვენი პრობლემაა რუსეთის მხრიდან ჩვენი სუვერენიტეტის და დამოუკიდებლობის აუღიარებლობა, რომლის მიღწევასაც სხვადასხვა ფორმით ახერხებს და ყველაზე მძლავრად ამ ორი ტერიტორიის მეშვეობით. მაგრამ ჩვენი პრობლემა არა მარტო ამ ტერიტორიებზე მათი ოკუპაციაა, არამედ რუსეთის ხელში ჩვენზე ბერკეტი. დღეს რომც გამოვნახოთ აფხაზებთან საერთო ენა, ჰიპოთეტურად წარმოვიდგინოთ, რომ მოხდა შიდა აჯანყება, ან ხელი კრეს და დარეგულირდა ეს საკითხი, ვიდრე არ გვაქვს მე-5 მუხლის გარანტია ან რაღაც ტიპის საერთაშორისო გარანტია, რომელიც რუსეთს არ მისცემს საშუალება, რომ ჩვენს სუვერენიტეტს სცეს პატივი, კვლავ რჩება ჩვენი უსაფრთხოების პრობლემა. ამიტომ ჩვენი ფუნდამენტური პრობლემა რუსეთის პოლიტიკაა, რომელიც არ შეიცვლება 5-10 წელი მაინც. შესაბამისად, მე-5 მუხლიც

იმისთვის არის აუცილებელი, რომ არა მარტო აფხაზეთის და ოსეთის პრობლემა მოგვარდეს, არამედ მორჩეს მანიპულირება ჩვენი სუვერენიტეტით.

ჩვენი მეორე ამოცანაა, უსაფრთხოების ამ კონკრეტულ სიტუაციაში, ვიდრე ფაქტია, რომ ნატო არ არის სტრატეგიულად ჩამოყალიბებული არა მარტო საქართველოს მზადყოფნასა და გაწევრიანების კრიტერიუმებზე, არამედ იმაზე, საბოლოოდ როგორი ურთიერთობა სურს ჰქონდეს რუსეთთან, რამდენად დაუპირისპირდეს ან არა, ან რამხელა რესურსი ჩადოს დაპირისპირებაში, შეიძლება თუ არა ეს იყოს სამხედრო დაპირისპირება? დღეს ამაზე ნატო უარს ამბობს. რა ტიპის პრევენციული ღონისძიებები შეიძლება გაატაროს? ამ სამიტზე პრაქტიკულად პირველად განისაზღვრა რუსეთი, როგორც ევროატლანტიკური სივრცის უსაფრთხოების პრობლემა. რუსეთი, რომელიც ჩვენთვის ყოველთვის ასეთი იყო და რაშიც ვერ ვარწმუნებდით დასავლეთს, რომ მათთვისაც იმავე პრობლემას წარმოადგენდა. დღეს ნატომ სამიტზე ფორმალურად დასვა ეს საკითხი. ეს ნიშნავს მთელი ევროატლანტიკური მანქანის ძალიან დიდ სტრატეგიულ ცვლილებას, როგორც სამხედრო ისე პოლიტიკური ინსტრუმენტების გადაწყობას. თუ მანამდე იყო ილუზიები, დავარქვათ მერკელის ან შტაინმაიერის ხაზი, რომ რუსეთთან დიალოგის გზით შესაძლებელი იქნებოდა მისი დემოკრატიზაცია, ან მასთან ნორმალური ურთიერთობის ჩამოყალიბება, დღეს ეს ილუზია დასრულებულია, თუმცა კითხვა, რისი გაღება შეუძლია დასავლეთს, ჯერ კიდევ დგას და პასუხგაუცემელია.

ამიტომ ჩვენი ამოცანაა ამ სიტუაციაში, მიუხედავად იმისა, რომ ვხვდებით, რომ დღეს ვერ ვხვდებით ნატოს წევრი, რაც ამ სამიტმა კიდევ ერთხელ დაადასტურა, არა იმიტომ რომ ჩვენ რაღაც დავაკელით, არამედ იმიტომ რომ სტრატეგიულად არ არის ჩამოყალიბებული, უნდა ვიზრუნოთ იმაზე, რომ არ შეგვაგდონ ცეცხლმოკიდებულ სახლში ან ეს ცეცხლი არ გაფართოვდეს, რუსეთმა არ გააფართოვოს საბრძოლო მოქმედებების თეატრი, ანუ ფიზიკურად დავიცვათ საკუთარი უსაფრთხოება. ეს იყო ჩვენი მეორე ამოცანა. ამ თვალსაზრისით საკმარისია ის მექანიზმები, რომლის მოცემასაც ნატო გვპირდება? არა. მაგრამ არც უკრაინისთვის მიუცია ნატოს საკმარისი მექანიზმები რუსეთის პრობლემის აღმოსაფხვრელად, რადგან არ არიან ბოლომდე ჩამოყალიბებული. მივიღეთ ის მაქსიმუმი, რისი მიღებაც შეგვეძლო? ალბათ კი, იმ თვალსაზრისით, თუ რა გზავნილია ეს რუსეთისთვის, იმიტომ რომ ყველას გვესმის, რომ ეს არ იქნება ტრეინინგ-ცენტრი, ეს იქნება ნატოს პირველი სამხედრო ყოფნა საქართველოს ტერიტორიაზე. ბუნებრივია, რაც არ უნდა თავდაცვის საშუალება მოგვცენ, არსებული საფრთხისგან თავს ჩვენი ბოლომდე მაინც ვერ დავიცავთ. თუმცა მოგვცემს გარკვეულ უპირატესობას შეკავების და ა.შ. რაც მთავარია, მათ შორის ჰეიგელის ვიზიტი მეორე დღეს არის უფრო სერიოზული გზავნილი რუსეთის მიმართ, ვიდრე აქამდე ოდესმე ყოფილა თუნდაც საქართველოს ფიზიკური უსაფრთხოების დაცვის თვალსაზრისით. თუნდაც დისკუსიის წამოწყება საჭაერო თავდაცვის შესახებ თავდაცვის მინისტრის მიერ, რომელსაც სამწუხაროდ მთავრობაში აბსოლუტურად გაუგებარი რეაქციები მოჰყვა. მიუხედავად ამისა, მთლიანობაში ამ ყველაფრის მიღწევა ძალიან მნიშვნელოვანი იყო.

კონტექსტი რამოდენიმეა. ერთი კონტექსტი იმაში მდგომარეობს, რომ რუსეთი საკმაოდ არის გააგრესიულებული ამ ტერიტორიაზე. მეორე კონტექსტი, რომელიც შესაძლებლობებს გვიხსნის - ევროპა შემოტრიალდა და პრობლემებს იმ კუთხიდან დაუწყო ყურება, რასაც ვიძახდით ამდენი ხანი. რისი გაკეთება შეგვიძლია ამ სიტუაციაში?

პირველი ამოცანა ალბათ იქნებოდა, ამის შანსი დღეს არის და ხვალ შეიძლება აღარ იყოს, მით უმეტეს პრობლემების ახალი კერები ჩნდება მსოფლიოში, ჩვენი პრობლემები სამართლებრივი მექანიზმების თვალსაზრისით, მიგვება უკრაინის პრობლემებისთვის. იმ სანქციებში, რეზოლუციებში, რომელიც დღეს უკრაინასთან დაკავშირებით მიიღება, და რომლის მიზანიც არის რუსეთზე ზეწოლა, უნდა გაერთიანდეს საქართველოს საკითხიც. შესაძლოა დღეს ეს სანქციაში ვერ ჩადო, თუმცა უნდა ვიმუშაოთ ამაზე. იმიტომ რომ არსობრივად ეს იგივე პრობლემაა და ნატოც შემობრუნებულია. ფრაგმენტულად ცალკე ყირიმში ცეცხლის ჩაქრობაზე ან აფხაზეთზე, ოსეთსა და მოლდოვაზე კი არ იმუშაონ, არამედ ჩვენ, ვინც კარგად ვიცით რუსეთის საფრთხე, ჩვენს მეგობრებთან ერთად ვიმუშაოთ ამ კონტექსტის ახსნაზე და იმის აუცილებლობაზე, რომ მთლიანობაში უნდა დარეგულირდეს რუსეთთან პრობლემები და ერთად ჩამოყალიბდეს აფხაზეთის, ოსეთის და მოლდოვას პრობლემები.

ამ კუთხით ჩვენი მთავრობის მიერ გაკეთებულმა არა ერთმა განცხადებამ იმის შესახებ, რომ ყირიმის პრობლემა განსხვავდება აფხაზეთის პრობლემისგან, თან უმაღლესი ტრიბუნლიდან, BBC-ზე და არა მარტო, და პრემიერ-მინისტრის მხრიდან, საინტერესოა მოვისმინოთ, რა ხედვას ემსახურება, შესაძლოა არის რაღაც ლოგიკა, რატომ ვყოფთ ამ საკითხებს, ძირში მოჭრა იმის შესაძლებლობა, რომ ამ სამიტზე აფხაზეთის და ყირიმის პრობლემა ერთი სიმწვავით დამდგარიყო. დღეს ვხედავთ, რომ გაჩნდა ძალის გაყვანის ახალი ელემენტი, თუმცა გარღვევა კონფლიქტთან მიმართებით არ მომხდარა. რაც მთავარია, აფხაზეთი, ოსეთი, მოლდოვა და სხვა კონფლიქტებიც ამ რეგიონში განიხილება როგორც შიდა კონფლიქტები, ხოლო ყირიმი არის ცალკე ელემენტი. და მგონია, რომ სწორედ ეს არის გაშვებული შესაძლებლობა.

რა გავლენა შეიძლება იქონიოს ნატომ კონფლიქტის დარეგულირებაზე? გასაგებია, რომ ეს არის ერთადერთი გზა ჩვენი უსაფრთხოების პრობლემის მოსაგვარებლად, თუმცა უკვე პროცესში, მით უმეტეს, როდესაც აფხაზეთშიც ძალიან საინტერესო პროცესები მიმდინარეობს, ამაზე საინტერესო იქნება მინისტრის აზრის მოსმენა, დღეს სტატუს-კვო უკვე აღარ არის ჩვენს ინტერესებში. დღეს უკვე შეგვიძლია მუშაობის დაწყება ერთი მიმართულებით. აფხაზეთში დღეს არის რუსეთის მხრიდან რაღაც ფორმით ანექსიის საფრთხე. შეგვიძლია ვიკამათოთ, იქნება ეს ყირიმის თუ სხვა სახის ანექსია, მაგრამ თუ გადაავლებთ თვალს, მაისიდან მოყოლებული, რა ხდება აფხაზეთში, თუ გადახედავთ იმ პროექტებს, რომლებიც გამოჩნდა, ასევე იმ ახალ ხელშეკრულებებს რუსეთის მხრიდან, რომლებიც უკვე ოფიციალურად გამოჩნდა, ეს არის მათი შეიარაღებული ძალების გაერთიანება, აფხაზეთი უერთდება რუსულ მმართველობას, ეს გახლავთ რუსეთთან საზღვრის სრული გახსნა, აქ მოაქვთ ევროკავშირის ანალოგიები და ამბობენ, რა საჭიროა ერთმანეთთან საზღვარი, ამის პარალელურად ჩვენთან საზღვრის რეგულაციის გამკაცრება, და ბოლოს, უსაფრთხოების და თავდაცვის ერთიანი სივრცის შექმნა.

ამას აუცილებლად დაემატება ახალ-ახალი ელემენტები. მაგალითად დღეს იყო ინტერვიუ რუს დეპუტატებთან, სადაც პირდაპირ საუბრობდნენ, რატომაც არ უნდა მიიერთონ ახალი მიწები, პრობლემა ისედაც ბევრი აქვთ და ეს არის კიდევ ერთი მწვავე საკითხი. ამ სიტუაციაში ჩვენი და აფხაზეთის ინტერესები გარკვეულწილად შეიძლება ემთხვეოდეს იმ თვალსაზრისით, რომ ის სიკეთეები, რაც საქართველოში მოდის ევროკავშირის და ნატოს პოტენციური გაფართოების თვალსაზრისით, აეხსნათ ამ

ადამიანებს, რომ მათთვის რეალური ფანჯარა არის საქართველო და არა რუსეთი, რომელიც ექცევა იზოლაციაში. დღეს ამან შიძლება შედეგი არ გამოიღოს, მაგრამ ამ მიმართულებით მუშაობა აუცილებელია.

თამარ გურჩიანი - ახლა უკვე შეგვიძლია გავხსნათ დისკუსია. შევაგროვებთ კითხვებს და შემდეგ მომხსენებლებს მივცემთ საშუალებას, რომ ამ კითხვებს უპასუხონ.

ნოდარ ესებაშვილი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პოლიტიკური მიმართულება - არსებობს ივანე ჯავახიშვილის გენიალური მოხსენება „თანამედროვე მომენტი“, სადაც ავტორი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ საქართველო უნდა ეფუძნებოდეს საკუთარ თავს და სიძლიერეს. სამიტის შემდეგ ბატონმა ირაკლიმ გააკეთა განცხადება, სადაც ისაუბრა ჯარში უფრო მეტი რესურსის ჩადების აუცილებლობაზე, თვითდაფინანსებაზე, იმიტომ რომ წარმოუდგენელია რომელიმე სახელმწიფომ ან პოლიტიკურმა გაერთიანებამ შექმნას საქართველოს საჯარო სისტემა. მაინტერესებს დგას თუ არა ეს საკითხი სამთავრობო სხდომებზე და რას უნდა ველოდეთ ამ განცხადების შემდეგ.

ვანო ჩხიკვაძე, ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველო“ - ჩემი კითხვა შეეხება არა ნატოს, არამედ ჩვენს უსაფრთხოებას. ერთ-ერთი საფრთხე არის გიუმრის სამხედრო ბაზა. თქვენგან, როგორც საქართველოს თავდაცვის მინისტრისგან, პირველწყაროსგან მოვისმინო ინფორმაცია, როგორ ახერხებს რუსეთი შეზღუდული არეალის და ჩაკეტილი საზღვრების პირობებში მიაწოდოს შეიარაღება გიუმრის სამხედრო ბაზას.

ბატონ პაატასთანაც მაქვს შეკითხვა - როდესაც საქართველომ გზა გაუხსნა რუსეთს „ვეტოში“ გაწევრიანებისთვის, იყო დათქმა, რომ მონიტორები უნდა დამდგარიყვნენ საზღვარზე. ამ პერიოდიდან საკმაოდ დიდი დრო გავიდა და ამის შესახებ არაფერი გამიგია. ხომ არ არის რაიმე კონკრეტული ნაბიჯები ამ მიმართულებით?

ქამარ მამედოვი, კავკასიის უნივერსიტეტის მაგისტრანტი - თქვენი აზრით რამდენად მნიშვნელოვანია ეთნიკური უმცირესობების ჩართულობა ქვეყნის პირდაპირი თუ ირიბი მართვის პროცესში, კონკრეტულად კონფლიქტების მოგვარების პროცესში. როგორ ფიქრობთ, თქვენს ადგილას რომ იყოს რომელიმე ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენელი და ელაპარაკებოდეს აფხაზს ან ოსს ქვეყნის ინტერესებზე, უსაფრთხოებაზე, ეკონომიკურ განვითარებაზე, ხომ არ იქნებოდა ეს უფრო ეფექტური, ვიდრე დღეს არის? ფაქტია, რომ ქვეყანაში ცხოვრობს ეთნიკური უმცირესობის ნახევარი მილიონი წარმომადგენელი და ისინი ქვეყნის მართვის მაღალ ეშელონებზე არ არიან წარმოდგენილნი. ამას ხედავენ აფხაზებიც და ოსებიც.

- თავდაცვის მინისტრთან მაქვს შეკითხვა - როგორც ვიცი, საქართველოც ერთვება ნატოს სწრაფი რეაგირების ძალების პროექტში და აპირებს, იყოს მისი კონტრიბუტორი. რამდენი ჯარისკაცი ჩაერთვება ამ პროცესში, სად იქნებიან ბაზირებულნი, შედის თუ არა მათ სამოქმედო არეალში საქართველო?

მარიამ ქობულია, საქართველოს ახალგაზრდა ჟურნალისტთა ასოციაციის თავმჯდომარე - მაინტერესებს, როდესაც ნატო გვესაუბრება მე-5 მუხლით, რაც გულისხმობს იმას, რომ თუ ნატოს წევრი არ ვიქნებით, ვერანაირად ვერ ჩაერთვებიან ჩვენს კონფლიქტურ სიტუაციებში, ვერც უკრაინის შიდა პოლიტიკაში მიიღებენ გადაწყვეტილებას, თუ ჩვენს ტერიტორიაზე დაიწყება წვრთნები, როგორ ფიქრობთ, თუ რუსეთი სამხედრო ძალადობას განახორციელებს ჩვენს მიმართ, როგორ აპირებთ წინააღმდეგობის გაწევას, როდესაც ნატო ვერ მიიღებს გადაწყვეტილებას მე-5 მუხლიდან გამომდინარე.

ნახსენები იყო მშვიდობიანი გზით ტერიტორიების დაბრუნება, მაინტერესებს, მაშინ როცა მსოფლიოში ტერიტორიის მშვიდობიანი გზით დაბრუნების მხოლოდ ერთი მაგალითია გერმანიის გაერთიანების სახით, რა ალტერნატიული გზები არსებობს ამ მიმართულებით? ხომ არ არის დიდი პოლიტიკის დიდი თამაში ის, რომ ჩვენი გეოპოლიტიკური სიტუაცია გამოიყენონ პირიქით, არასამშვიდობო ოპერაციაში ჩვენს ჩასაბმელად.

გიორგი ჯანგიანი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგისტრანტი - ბატონო პაატა, აფხაზეთის მოვლენებს ყველანი ვაღივებთ თვალს განსაკუთრებით გალის მოვლენების შემდეგ, ახალი პრეზიდენტი, ასოცირების ხელშეკრულება რუსეთთან, ისიც კი დაიწერა, რომ ნატოს მსგავსი ორგანიზაცია შეიძლება შექმნან აფხაზეთთან და ოსეთთან ერთად. ხომ არ ფიქრობთ, რომ მოვლენები ძალიან წრაფად ვითარდება და ჩვენ არაფერს ვაკეთებთ მათ საპასუხოდ?

- ბატონო პაატა, ძალიან კარგია, რომ თქვენს სამინისტროს გადაერქვა „რეინტეგრაციის სამინისტრო“ და დაერქვა „შერიგების სამინისტრო“. ეს მესიჯი ძალიან დროული და ადეკვატური იყო. მაინტერესებს, ზუსტად ამ შერიგების დროს რამდენად მნიშვნელოვანია ნატოს როლი საქართველოში, იმიტომ რომ ეს არის ცალსახად სამხედრო ორგანიზაცია. თუ სწრაფი რეაგირების ბატალიონის წევრები ვხდებით, უფრო მეტად ვექვემდებარებით ნატოს. როგორ გესახებათ ნატოს როლი ოკუპირებული ტერიტორიების შემორიგების პროცესში?

თამთა საგანელიძე - მაინტერესებს „შერიგების სამინისტრო“ რა ნაბიჯებს დგამს რეალური შერიგებისთვის?

თორნიკე მეშველიანი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი - ყველას მოგილოცავთ იმ სამ მიღწევას, რასაც ამ სამიტზე მივაღწიეთ. მათგან გამოვყოფდი ერთობლივი სამხედრო ბაზების თემატიკას. მაინტერესებს, როდის შევა ძალაში ეს შეთანხმება, როდის ამოქმედდება ეს სამხედრო ბაზები და საფრთხის შემთხვევაში რამდენად იქნება შემაკავებელი ფაქტორი რუსეთის აგრესიის მიმართ?

თამარ პაპავაძე - ბატონო პაატა, თქვენც არაერთხელ ახსენეთ და ალიანსის გენერალური მდივანიც აქტიურად აჟღერებდა მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ არცერთ არაწევრ სახელმწიფოს არა აქვს ვეტოს უფლება ნატოს შემდგომ გაფართოებაზე, თუმცა

სამწუხაროდ ფაქტები საპირისპიროზე მეტყველებს. ის, ვითარებაც, რომელშიც უკრაინა აღმოჩნდა, სწორედ ამაზე მეტყველებს. რამდენიმე დღის წინ მოლდოვამ განაცხადა, რომ ის რჩება ნეიტრალურ სახელმწიფოდ. მისი გადაწყვეტილება ხომ არ მიგვანიშნებს იმაზე, რომ ალიანსის მხარდაჭერა პარტნიორი სახელმწიფოების მხრიდან არასათანადოა. როგორ ფიქრობთ, რა შეიძლება იყოს ის წითელი ხაზი, რომლის შემდეგაც ალიანსი შეიძლება სტრატეგიულად ჩამოყალიბდეს, თუ როგორი პოლიტიკა ჰქონდეს რუსეთის მიმართ?

თამარ გურჩიანი - დიდი მადლობა საინტერესო კითხვებისთვის. მათი უმეტესობა მინისტრების მიმართ დაისვა, თუმცა ძალიან კარგი შესაძლებლობა გვაქვს, მას შემდეგ რაც ისინი უპასუხებენ დასმულ კითხვებს, ქალბატონ ელენესაც ვკითხოთ მოსაზრება მინისტრების პასუხებთან დაკავშირებით.

ირაკლი ალასანია - თავდაცვის ბიუჯეტთან დაკავშირებით აბსოლუტურად სწორი განცდა გაქვთ, ჩვენ თუ არ ვიზრუნეთ ჩვენს ჯარზე, ჩვენს თავდაცვით შესაძლებლობებზე, სხვა არავინ შეგიქმნის იმას, რაც გჭირდება. უბრალოდ, გარედან მოგვეცემა შესაძლებლობები. ბუნებრივია, იარაღს ვერ ვაწარმოებთ, აქედან გამომდინარე, გვჭირდება ალიანსის და მისი წევრების პოლიტიკური გადაწყვეტილებები, რომ გადმოგვცენ ან მოგვყიდონ. თავდაცვა არის დიდი ფუფუნება ისეთი პატარა ქვეყნისთვის, როგორც არის საქართველო. ბუნებრივია, ქვეყნის პოლიტიკურმა ხელმძღვანელობამ უნდა მიიღოს პოლიტიკური გადაწყვეტილება, გვიღირს თუ არა ასეთი დიდი რესურსის ჩადება თავდაცვაში და იქნება თუ არა ის, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ სრულად შევიძენთ, რისი შეძენაც გვინდა, იმ მოწინააღმდეგის შემთხვევაში, რომელიც გვყავს, და ეს არის რუსეთის ფედერაცია. ჩემთვის ამ კითხვაზე პასუხი ცალსახაა. თუკი ხარ ქვეყანა, რომელიც ასეთ რთულ გარემოებებში არსებობს საუკუნეების განმავლობაში, უნდა გქონდეს შესაძლებლობები. ამიტომაც მოვითხოვე დისკუსიებში პრემიერთანაც, ფინანსთა სამინისტროსთან, რომ მომავალი წლისთვის მინიმუმ 11%-ით გაიზარდოს ჩვენი ბიუჯეტი.

უახლოეს რამდენიმე კვირაში ეს დისკუსიები კიდევ უფრო გაღრმავდება და ამას მოყვება ბიუჯეტის წარდგენა პარლამენტში. ამიტომ ჩემი სურვილია, საზოგადოება ერთსულოვანი იყოს ამ კუთხით და ყველამ გაიგოს, რომ ეს არის აუცილებელი ნაბიჯი. სხვანაირად გეგმას, რომელიც გვაქვს, ვერ განვახორციელებთ. ნატოს საწვრთნელი ბაზის ინფრასტრუქტურული ინვესტიციაც გარკვეულწილად ჩვენ უნდა გავაკეთოთ. ყველაფერი მოდის გადამხდლების ფულზე და ეს უნდა იყოს კონსესუსი ჩვენს საზოგადოებაში. რადგან გვინდა დამოუკიდებლობები ვიყოთ და გვქონდეს სახელმწიფო, ეს უნდა გავაკეთოთ. არის სხვა გზა, რომელიც სომხეთმა აირჩია. მან თავისი უსართხოება მთლიანად დაუკავშირა ერთ ქვეყანას, რუსეთს და აქედან გამომდინარე, მათ ასეთი გარანტიები მეზობელი ქვეყნიდან აქვთ. ჩვენი გადმოსახედიდან ეს დამლუპველია ქვეყნისთვის. ჩვენი არჩევანი იყო ნატო და ევროკავშირი და აქეთ უნდა წავიდეთ. ეს არის აუცილებელი ინვესტიცია. მე მგონია, რომ საზოგადოების რაც უფრო დიდი ნაწილი გაიზიარებს ამ აზრს და ღიად დააფიქსირებს, ჩვენც უფრო გაგვიადვილდება დავაკმაყოფილებინოთ ჩვენი მოთხოვნები, იმიტომ რომ მოგეხსენებათ, ბიუჯეტი მცირეა, უამრავი სოციალური ვალდებულებაა, პოლიტიკურად გაცხადებული პრიორიტეტებია - განათლება, ჯანდაცვა.

მაგრამ თუკი ქვეყნის უსაფრთხოება არ იქნება უზრუნველყოფილი, არც ბიზნესი განვითარდება. აქედან გამომდინარე, ვერც ეკონომიკური განვითარება შედგება, ვერც სხვა სფეროები განვითარდება.

რაც შეეხება გიუმრის ბაზას, ეს საფრთხე არის ჩვენს გათვლებშიც, სამხრეთის მიმართულებიდან. მიუხედავად იმისა, რომ ძალიან კარგი და კეთილმეზობლური ურთიერთობა გვაქვს სომხეთთან, ამ საფრთხეს ვგრძნობთ, ვალიარებთ და შესაბამისად გვაქვს გათვლები გაკეთებული. სწორედ ამიტომ გარკვეულწილად გვაქვს ურთიერთგაგება სომხეთთან, რომ მათ ტერიტორიაზე არსებული რუსეთის თუ სხვა უცხო ქვეყნის შესაძლებლობა არ იქნეს გამოყენებული საქართველოს წინააღმდეგ და ამ ურთიერთობის გვჯერა და გვწამს ჩვენი სომეხი მეგობრების, მაგრამ არ გვჯერა, რომ დაპირისპირების შემთხვევაში რუსეთი ადეკვატურად მოიქცევა. ეს გათვლები გაკეთებული გვაქვს ჩვენი თავდაცვითი გეგმების შედგენისას. ჩვენ სხვა გავლენა არ გვაქვს გარდა იმისა, რომ ჩაკეტილი გვაქვს ჩვენი საჰაერო სივრცე, რომ არ მოხდეს გიუმრის ბაზის მომსახურება რუსეთის ფედერაციის მხრიდან ჩვენი საჰაერო სივრცის გავლით. მათ აქვთ სხვა მარშრუტები, რითიც ამარაგებენ. ეს რა თქმა უნდა ძალიან ძვირი უჯდება რუსეთს, მაგრამ ვიცით, როგორი ტიპის შეიარაღებაა იქ, რაც პირდაპირ საფრთხეს წარმოადგენს ჩვენი ქვეყნისთვის. მესამე ინტერესის საგანსაც შევხები. სწორედ ამიტომაც ჩვენი ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი და მთავარი პრიორიტეტი თავდაცვითი შეიარაღების კუთხით არის საჰაერო თავდაცვა. გვინდა ჩვენი ჰაერი დაცული იყოს იმისთვის, რომ ჩვენს ჯარს, სახმელეთო ძალებს მიეცეს შეკავების ოპერაციის განხორციელების საშუალება უცხო ქვეყნის ჯარის მიერ ჩვენი ქვეყნის ხელყოფის შემთხვევაში.

როდიდან გვექნება ერთობლივი საწვრთნელი ცენტრი. იმ დღიდანვე, როდესაც ნატოს სამიტზე გაჟღერდა და დამტკიცდა ეს პაკეტი, დავიწყეთ ზრუნვა იმ გეგმაზე, თუ როგორ უნდა განხორციელდეს ცხოვრებაში ეს გადაწყვეტილება. ჩვენთან უკვე იყო ჩამოსული ნატოს შემსწავლელი ჯგუფი, უკვე მოვამზადეთ ჩვენი წინადადებები და უახლოეს ერთ თვეში გეგმა გაიწერება, რა როდის უნდა გაკეთდეს. ამ პაკეტის განხორციელებაზე პოლიტიკური ზედამხედველობა დაევალა გენერალური მდივნის მოადგილეს, რომელიც რჩება ახალ გენერალურ მდივანთან, ამერიკელ დიპლომატს, ვერშოუსს, რომელიც ესტუმრება საქართველოს. ეს ადამიანები ენთუზიაზმით არიან სავსეები და მათი მხრიდანაც ღირსების საქმეც არის, დეკლარირებულის შესრულება ნატოს სანდოობას კიდევ უფრო გაამყარებს, რაც უნდათ კიდევ რომ დაანახონ რუსეთს. ამის გაკეთებას რამდენიმე წელი დასჭირდება. მომავალ სამიტამდე ამოცანად გვაქვს დასახული, რომ ამ პაკეტში აღნიშნული ურთიერთობის და რესურსების 60% მაინც ავამოქმედოთ.

ეთნიკური უმცირესობების ჩაბმას ჩვენს უწყებაში ძალიან დიდ მნიშვნელობას ვანიჭებთ. ერთ-ერთი მაღალი თანამდებობა მივანდეთ ქართველ აზერბაიჯანელს, რომელიც კურირებს იმ თემებს, რომ ქართველი აზერბაიჯანლები უფრო მეტად იყვნენ დაინტერესებულნი ქართულ ჯარში სამსახურით. მათ მივეცით ქართული ენის ტრენინგის შესაძლებლობა. ჩემი აზრით უფრო ძლიერი იქნება ქართული ჯარიც და სახელმწიფოც, თუკი უფრო და უფრო მაღალ თანამდებობებზე დაინიშნებიან ჩვენი ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები. ამას დრო სჭირდება, მოგეხსენებათ ქართულად გამართულად ბევრი ვერ საუბრობს, მაგრამ ეს პრობლემაც ადვილად

მოსაგვარებელია, თუკი სახელმწიფომ ჩადო ამაში ინვესტიცია. რაც მთავარია, სურვილი არის საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური უმცირესობების მხრიდან და ამას შემხვედრი ნაბიჯების გადადგმა სჭირდება ჩვენგან, ხელისუფლების მხრიდან. მე მგონია, რომ არჩევნებმა, რომლებიც ახლახანს ჩატარდა, ადგილობრივმა არჩვენებმა, რომელიც თვისობრივად ახალ უფლებებს და პასუხისმგებლობას აძლევს ადგილობრივ მმართველობით ორგანოებს, წესით მეტი შესაძლებლობა უნდა მისცეს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებსაც, რათა საკუთარი ადგილი და როლი დაინახონ ძლიერი საქართველოს მშენებლობაში. უამისოდ საქართველოს დემოკრატიულ ევროპულ ქვეყნად ჩამოყალიბება არ უწყია. ამიტომ ეს არის ერთ-ერთი ჩვენი პრიორიტეტიც.

რაც შეეხება სწრაფი რეაგირების ძალებში ჩვენს მონაწილეობას, მინდა ერთი განმარტება გავაკეთო, ნატოს სამიტზე ორი ძალის ჩამოყალიბება გადაწყდა - მხოლოდ ნატოს წევრი ქვეყნებისგან დაკომპლექტებული სწრაფი რეაგირების ძალები და მასთან ერთი ქოლგის ქვეშ ზოგადად ნატოს სწრაფი რეაგირების ძალები და ერთი წლის წინ მიიღეს გადაწყვეტილება, რომ მას საქართველოც მიუერთდება. ეს ასეული ჩვენთან იქნება განთავსებული, მაგრამ სერთიფიცირებული იქნება და გავლილი ექნება ის, რაც ნატოს წევრ და პარტნიორ ყველა ქვეყანას და გადაწყვეტილების შემთხვევაში დანარჩენ პარტნიორებთან ერთად განთავსდებიან კრიზისულ ადგილას. შემუშავდება მართვის და კონტროლის მექანიზმები და მუდმივ ტრენინგებს გაივლიან. ეს არის ის ძალა, რომელიც ჩვენგან მოთხოვნის შემთხვევაში ნატოს ოპერაციაში ნებისმიერ წერტილში მიიღებს მონაწილეობას. ამას ვუერთდებით 2015 წელს.

საინტერესო შეკითხვა იყო მე-5 მუხლთან დაკავშირებით, იმიტომ რომ თუკი გვინდა მოვიახლოვოთ ნატოში მიწვევა და გაწევრიანების პერსპექტივა, აუცილებლად უნდა დაიწყოს სერიოზული მსჯელობა ამ საკითხზეც, თუ როგორ ვხედავთ მე-5 მუხლის ამოქმედებას იმ შემთხვევაში, როდესაც ჩვენი ტერიტორიის 20%-მდე ოკუპირებული აქვს რუსეთს. ამაზე სერიოზული მსჯელობაა საჭირო. რამდენიმენაირი მოსაზრება არსებობს, ამიტომ მოვლენებს წინ არ გავუსწრებ, მაგრამ მარტივად ასახსნელი მაგალითი ჩვენი პარტნიორებისთვისაც არის გერმანია, როდესაც დასავლეთ გერმანია გახდა ნატოს წევრი, როდესაც საბჭოთა ოკუპაციის ქვეშ იყო აღმოსავლეთ გერმანია. პრეცედენტი არსებობს და აქედან გამომდინარე ამ ორი წლის განმავლობაში ერთ-ერთი ამოცანა უნდა იყოს ამ თემის დამუშავება როგორც ხელისუფლების, ისე მთელი საზოგადოების მხრიდან. ამის შემდეგ უნდა დავიწყოთ ამ საკითხზე შეთანხმება ჩვენს ნატოელ პარტნიორებთან.

მშვიდობიანი დაბრუნების ალტერნატივა რომ არ არსებობს, ეს ღიად განაცხადა როგორც წინა, ისე ახალმა ხელისუფლებამ. აფხაზეთის და ცხინვალის პრობლემა მხოლოდ პოლიტიკური გზით უნდა გადაწყდეს. ყველანი უნდა შევთანხმდეთ, რომ ეს არის გრძელვადიანი და მტკივნეული გზა და ერთ და ორ წელიწადში არ მოხდება. ვეთანხმები ელენეს, რომ ახლა გაჩნდა შესაძლებლობები, რომ მაქსიმალურად დავანახოთ აფხაზებს, რომ დემოკრატიული განვითარების გზაზე შეუფერხებლად წინ მივდივართ, ანუ არ მოვტრილდებით იმ პერიოდის საქართველოსკენ, რომელიც მათ ახსოვთ 90-იანი წლების სახით. და მეორე, უნდა დავანახოთ პარტნიორებთან ერთად, რომ ევროპისა და ნატოსკენ ჩვენი გზა შეუქცევადია. ამ შემთხვევაში იმ პროგრამებთან, რასაც სახელმწიფო მინისტრი და ხელისუფლება ახორციელებს ჰუმანიტარული, სამედიცინო და მათთან ნდობის აღდგენის კუთხით, დარწმუნებული ვარ, თუმცა წლების დასახელება შეუძლებელია,

ჩვენთვის ყველასთვის მოსასწრებ პერიოდში ისე დაახლოვდება ჩვენი ურთიერთობები, რომ ერთიან სახელმწიფოში, ერთიან საზღვრებში თანაცხოვრებაზე შესაძლებელი იქნება შეთანხმება. საქართველო თავისი ისტორიის განმავლობაში ბევრჯერ ყოფილა დანაწევრებული, მაგრამ ქართველებს ასევე გაგვიერთიანებია ეს ქვეყანა. ასე რომ ისტორიული გამოცდილება და დღევანდელი შესაძლებლობა მაძლევს ამის თქმის საშუალებას.

რუსეთის საკითხი, ვეტოს უფლება. დეკლარირებულად ნატოს ვერცერთი ჩინოვნიკი ამის გარდა სხვა პასუხს ვერ გაგცემთ. ჩვენ ხშირად გვექმნებოდა შთაბეჭდილება, რომ რუსეთის ფაქტორი იყო ის, რასაც ალიანსის ზოგიერთი წევრი საქართველოსთან დაკავშირებით, მის გაწევრიანებასთან თუ MAP-ის მიცემასთან დაკავშირებით პოზიციის ფორმირებაში ითვალისწინებდა. ეს ალბათ ეხება მოლდოვასაც. ელენემაც აღნიშნა, რომ უკრაინის მოვლენების შემდეგ თვისობრივი მსოფლმხედველობრივი ცვლილება მოხდა ნატოში და მათ შორის ჩვენს ერთ-ერთ ყველაზე კარგ და ძლიერ მეგობარში, როგორც არის გერმანია. გერმანიაში იყო მოსაზრება, რომ მათ შეუძლიათ პუტინის რუსეთის დემოკრატიზაცია დიალოგის და სხვადასხვა მექანიზმების გამოყენებით და ეს მოსაზრება დასამარდა და მიხვდნენ, რომ რუსეთის პოლიტიკური ხელმძღვანელობა მათ წლების განმავლობაში ტყუილით კვებავდა. ამ კუთხით ნატოს სამიტი განსაკუთრებული იყო.

ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, ტრანსატლანტიკური ერთობა რომ დაფიქსირდა ამერიკელებსა და ევროპელ პარტნიორებს შორის, შესაძლებლობების ფანჯარაც უფრო გაიზარდა. საფრთხე რუსეთის ფედერაციის მხრიდან ბუნებრივია გვექნება უახლოეს პერიოდში, ვიდრე პუტინი არის ხელისუფლებაში, მაგრამ ამავე დროს გაგვეხსნა გზა, მეტი თავდაცვითი შესაძლებლობა შევიძინოთ და რაც მთავარია, ადგილზე, ჩვენთან გავაჩინოთ ნატოს ქვეყნების და მათ შორის, როგორც ორგანიზაციის, საწვრთნელი ბაზები. ეს გარკვეულ შემაკავებელ ფაქტორს წარმოადგენს. მაგრამ ბუნებრივია, ვიდრე არ გავწევრიანდებით და არ იქნება ჩვენი ქვეყანა დაცული მე-5 მუხლით, ნატოს ჩართვა სამხედრო ოპერაციებში წარმოუდგენელი და ილუზორულია. აქედან გამომდინარე ჩვენი ამოცანაა მეტი უსაფრთხოება, ვიდრე გავხდებით კოალიციური თავდაცვის ორგანიზაციის ნაწილი და რაც მთავარია, არ წამოვეგოთ ისეთ პროვოკაციაზე, როგორზეც წამოგვაგეს რუსებმა 90-იან წლებში. საქართველოს მთავრობის და ხელისუფლების პოლიტიკა, რომ არ მივცეთ მიზეზი რუსეთს ესკალაციაში შეგვითრიოს და ამავდროულად ჩვენი გზა ნატოსა და ევროკავშირისკენ განვაგრძოთ, არის ყველაზე გონივრული და მგონია, რომ გარკვეულ შედეგებს ამ ინტეგრაციის გზაზე, მივალწევთ.

პაატა ზაქარეიშვილი - კითხვა დაისვა მონიტორებთან დაკავშირებით. ამაზე ხელშეკრულება დადებული იყო შვეიცარიის ფირმასთან. მოლაპარაკებები მიმდინარეობს. როგორც ვიცი, ჩართულია ფინანსთა, ეკონომიკის და საგარეო საქმეთა სამინისტროები. ბევრი კითხვა დარჩა წინა ხელისუფლების მიმართ, როგორ იყო გაფორმებული ხელშეკრულება, რა პროცედურები განხორციელდებოდა, დეტალები არ ვიცი, მაგრამ ვიცი, რომ თემა არ არის დახურული, მაგრამ არც ფინიში ჩანს. არის კითხვები, რომელზე პასუხსაც ეძებენ მხარეები. თავისთავად მგონი ეს ფენომენი შეიძლება საინტერესოდ გამოგვადგეს მომავალში ტვირთების გატარებაზე უკვე სხვა კონტექსტიდან გამომდინარე,

იგივე ერგენტის ბაზრობაზე, თუ გაიხსნა, მაგრამ საბოლოო ჯამში ამ პროექტის შედეგი ძალიან ბუნდოვანია. დაველოდოთ საგარეო საქმეთა სამინისტროს მოლაპარაკებებს.

რაც შეეხება კითხვას ეთნიკური უმცირესობებზე, ბატონმა ირაკლიმ გასცა პასუხი. მე არ გახლავართ კვოტების მომხრე, რომ მაგალითად ამა თუ იმ ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენელს ეკავოს ამდენი და ამდენი ადგილი. ქვეყანაში სამოქალაქო პრინციპებზე უნდა იყოს ურთიერთობები. უნდა ვებრძოლოთ, რათა არ მოხდეს რელიგიური, ეთნიკური ან სხვა ნიშნით დისკრიმინაცია, მაგრამ სხვა მხრივ ყველა მოქალაქეს თანასწორი პირობები უნდა ჰქონდეს განვითარებისა და წარმატებისთვის. ჩვენს სამინისტროში ყველა ვაკანსია მხოლოდ კონკურსის წესით ივსება. უკვე რამდენიმე თვეა გამოცხადებული გვაქვს კონკურსი სამცხე-ჯავახეთში ჩემი წარმომადგენლის ადგილზე და ვერ ვპოულობთ ადამიანს, რომელსაც ერთნაირად კარგად ეცოდინება ქართულიც და სომხურიც. ამიტომ ვუერთდები ბატონი ირაკლის პოზიციას, რომ საჭიროა მეტი მონდომება, რათა ვიყოთ მაქსიმალურად კონკურენტუნარიანები. ჩვენთან მსახურობენ სომხებიც, აზერბაიჯანლებიც, აფხაზებიც, მაგრამ ისინი მსახურობენ არა იმიტომ რომ არიან სომხები, აზერბაიჯანლები ან აფხაზები, არამედ იმიტომ რომ შეესაბამებიან ქვეყანაში არსებულ სტანდარტებს. მინისტრი რომც იყოს სხვა ეთნიკური წარმომავლობის, აფხაზისთვის ის მაინც ქართველი იქნება. ჩვენი კონსტიტუციით მათი ენა ისეა დაცული საქართველოში, აფხაზეთში არ არის დაცული. სახელმწიფომ ბევრი ნაბიჯი გადადგა, მაგრამ ისინი ჯერჯერობით ყურადღებას არ აქცევენ ამას, მაგრამ საბოლოო ჯამში ყველაფერი ამუშავდება.

მშვიდობიანი გზით ტერიტორიების დაბრუნებას სხვა ალტერნატივა არ აქვს. გერმანია მართლაც არის მშვენიერი მაგალითი, ჩრდილოეთ ირლანდიის, აჩეხის პროვინციისა ინდონეზიაში, სამხრეთ აფრიკის. კონფლიქტებისთვის ხანგრძლივი დროის გასვლაა საჭირო. მე ვლაპარაკობ სისხლიან კონფლიქტებზე, სადაც მხარეები დაპირისპირებულნი იყვნენ დაუნდობელ, სისხლისმღვრელ ურთიერთობებში და არსებობს დინამიკა, მოგვარების სერიოზული ტენდენციები. კვიპროსის კონფლიქტი თითქმის მოგვარდა 2004 წელს, რეფერენდუმამდე მივიდა საქმე, რეფერენდუმზე კი უცნაური შედეგი მივიღეთ. ყველა ეს კონფლიქტი მეორე მსოფლიო ომის შემდგომი, იმპერიების ნგრევის შედეგად წარმოქმნილი კონფლიქტებია. ამ ფონზე მიმაჩნია, რომ საკმაოდ სერიოზული პოტენციალი და რესურსები გაგვაჩნია. შეცდომები რომ არ დაგვეშვა 90-იან წლებში, 2008 წელს რომ არ მიგვეცა რუსეთისთვის აგრესიის რეალიზაციის საშუალება, დარწმუნებული ვარ, ეს კონფლიქტები ან ვერ ჩამოყალიბდებოდნენ იმ ფორმით, როგორითაც მივიღეთ, ან ბევრად უფრო იოლად მოხერხდებოდა მათი მოგვარება.

ჩვენ არ ვიცით მოგვარებული, დაუწყებელი კონფლიქტები ევროპაში, ამიტომ გვგონია, რომ კონფლიქტები არ გვარდება, თორემ გონიერ ხელისუფალს საქმე არ მიყავს კონფლიქტამდე. ის ითვალისწინებს თავისი უმცირესობის ინტერესებს, ჩართული ჰყავს ისინი ქვეყნის მართვაში, სხვადასხვა ნაბიჯებს დგამს იმისათვის, რომ კონფლიქტამდე არ მივიდეს საქმე და თუ მიდის, შედარებით იოლად აგვარებენ. მაგრამ ჩვენ ძალიან ღრმად მივუშვით ეს კონფლიქტები, ავადმყოფობასავით, რომელსაც თუ მიუშვებ, უფრო ძვირიც გიჯდება და უფრო დიდი ხანიც გჭირდება მის მოსაგვარებლად. ამიტომ დარწმუნებული ვარ, რომ მშვიდობიანი გზით აუცილებლად მოგვარდება ეს კონფლიქტები, მაგრამ დრო

ჭირდება. ქართველები კი სულსწრაფები ვართ და ოცი წელი ფაქტობრივად დაგვარგეთ ამის გამო.

ითქვა, რომ სწრაფად ვითარდება მოვლენები, ჩვენ კი არაფერს ვაკეთებთ. მოვლენები კი არ ვითარდება სწრაფად, სწრაფად იცვლება განცხადებები. ერთადერთი მოვლენა, რაც სწრაფად განხორციელდა, იყო ანქვების მოულოდნელად სწრაფად გადადგომა. მოსალოდნელი იყო, რომ ის გაიბრძოლებდა, მაგრამ ყველასთვის მოულოდნელად ძალიან სწრაფად წავიდა. დანარჩენი ყველაფერი, რაც ხდება, არის განჭვრეტადი, წინასწარ შეიძლება ჩანდეს. განცხადებებზე კი ჩვენ განცხადებებით არ ვპასუხობთ. მთავარია მოქმედებები. ჩვენი მთავარი ამოცანაა დავიცვათ მოსახლეობა ადგილზე, როგორც ცხინვალის რეგიონში, ისე აფხაზეთში, განსაკუთრებით მოწყვლადი მოსახლეობა, ეთნიკური ქართველები საოკუპაციო ხაზებთან, და ამას ვახერხებთ, ეს არ არის იოლი, ყოველდღიურ მუშაობას მოითხოვს. ყოველდღე მოდის ინფორმაცია და ყოველდღე ვრეაგირებთ. არ მიმაჩნია, რომ პოტენციური ესკალაციისაკენ რუსებისა და აფხაზების ხელში უფროა, ვიდრე ჩვენს ხელში მშვიდობის პოტენციალი. მიმაჩნია, რომ ჩვენი სამშვიდობო პოლიტიკა ამართლებს და სწორედ რუსეთის რეაქცია ამაზე მეტყველებს.

რატომ სჭირდება რუსეთს ვითომ ნატოს მსგავსი ალიანსის შექმნა, ეს ხომ სასაცილოა, აფხაზეთში არმია უბრალოდ არ არსებობს. ეს ყველაფერი რუსეთს იმისთვის სჭირდება, რომ ახალ გამოწვევებს, რომელსაც უკვე ჩვენ ვქმნით, არა საქართველო, არამედ მსოფლიო, მათ შორის საქართველო, რუსეთმა უკვე იმდენად გადალახა ყველა წითელი საზღვარი, რომ ეს უკვე არის მისი რეაქცია მსოფლიოში არსებულ რეალობაზე. შესაბამისად ჩვენი პირველი ამოცანაა არ ავყვეთ პროვოკაციას და ემოციებს.

რა არის გაერთიანებული არმია? რა თქმა უნდა, ისევ და ისევ საოკუპაციო რეჟიმის გამყარება. ეს ნაბიჯები გვაწყობს, რათა მსოფლიოს ვაჩვენოთ, რა არის რეალური რუსეთი. რუსეთი ცდილობს როგორმე ამ ფორმით შეინარჩუნოს აფხაზეთი, აფხაზი მოსახლეობა, არ დაუშვას მოსახლეობაში ინტერესის გაჩენა ევროპის, ევროპული ორიენტაციის მიმართ, ცხინვალში სხვა ვითარებაა. აქედან გამომდინარე ცდილობს წინასწარ შექმნას გარკვეული წინაღობები, რომ ეს თუ მოხდა, რაც შეიძლება გაურთულდეს მას ეს ნაბიჯები. ეს არის რუსეთის რეაქცია საქართველოს მოძრაობაზე დასავლეთისკენ. ცალსახად და მკაფიოდ უნდა ვიმოდრაოთ ეროპისკენ, ნატოსკენ, რადგან ეს არის ერთადერთი გარანტია იმისა, რომ საკუთარ თავსაც გადავარჩინოთ და აფხაზებს და ოსებსაც ხელს შევუწყობთ, რათა მიიღონ ახალი შანსები თავიანთი პერსპექტივებისა. ასე რომ მიმაჩნია, რომ მოვლენები სწრაფად ვითარდება, მაგრამ არა ჩვენს საწინააღმდეგოდ. კარგად უნდა ვისწავლოთ, სად არის ჩვენი ინტერესი და ეფექტიანად მოვახერხოთ მისი რეალიზაცია.

ნატო სამხედრო-პოლიტიკური ბლოკია, ასეც ჰქვია. უელსის სამიტმა აჩვენა და ნატოს გენერალურმა მდივანმაც უკმაყოფილებით აღნიშნა, რომ [ალიანსი] უფრო პოლიტიკური გახდა, ვიდრე სამხედრო და წევრ სახელმწიფოებს ბიუჯეტის გაზრდისკენ და წარმოშობის ღირებულებების გახსენებისკენ მოუწოდა. ასე რომ ჩემთვის მნიშვნელოვანია ეს ორი კომპონენტი, არა მარტო უსაფრთხოება, არამედ პოლიტიკური განვითარება და დემოკრატიზაცია. ამიტომ მე მგონი გვაქვს რესურსები, რათა ყოველი ნაბიჯი დროულად გადავდგათ და ჯერჯერობით ამ მიმართულებით შეცდომა არ დაგვიშვია. პირველი ნაბიჯია, შევაფასოთ რეალობა, არ დავუშვათ შეცდომები, რაც

ყველაზე მეტად აწყობს რუსეთს. რუსეთი მუშაობს მხოლოდ მოწინააღმდეგის შეცდომებზე, სადაც რესურსები გააჩნია, იქ ცდილობს ნაპრალის შექმნას და ამ ნაპრალში შემდეგ წყლის ჩასხმას და გახეთქვას.

სამწუხაროდ ჩვენ ძალიან მწარე გამოცდილება გვაქვს. ამიტომ ახლა მაინც აღარ უნდა დავუშვათ შეცდომები. შესაბამისად, გონივრულად უნდა შევხედოთ, რა ხდება, არავის ვუყუროთ თვალეზში და არ ვეძებოთ პატივისცემა. კარგად ვიცით, რას წარმოადგენს რუსეთი, ვინ არის პუტინი და ცვდილობთ, ის დისტანცია გვქონდეს, რაც მოგვცემს საშუალებას თუნდაც ქორეოგრაფია შევქმნათ ისეთი, რომელშიც ფეხს არ დავაბიჯებთ ერთმანეთს. აუცილებელი არ არის ტანგო, არსებობს სხვა ცეკვებიც. მნიშვნელოვანია, რომ ვხედავთ მოწინააღმდეგეს, პოტენციურ საფრთხეებს, და აქედან გამომდინარე ისე ვმოქმედებთ, რომ საფრთხეს კი არ ვზრდით, არამედ მათ შემცირებაზე ვმუშაობთ. ვეთანხმები ქალბატონ ელენეს, რომ რუსეთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია, მაგრამ არანაკლებ მნიშვნელოვანი ფაქტორია აფხაზებთან და ოსებთან ურთიერთობა და საუბარი, რათა შევასუსტოთ რუსული ფაქტორი. თუ გონიერი ადამიანი ხარ, ვალდებული ხარ, რამოდენიმე ამოცანა ერთდროულად შეასრულო, ჭადრაკვით, სადაც გამოგდის, წინ უნდა წაწიო პოზიცია და იმოძრაო, სადაც არ გამოგდის, შეჩერდე და ა.შ. ჩვენ ეს ჯერჯერობით გამოგვდის. გმადლობთ.

თამარ გურჩიანი - საბოლოო ჯამში ყველაფერი მაინც რუსეთამდე დაიყვანება. ალბათ პრობლემების სათავე სადაც არის, იქვე უნდა შეიქმნას ოდესმე გამოსავალიც. როგორც მოქალაქეს და პატრიოტს, მეც ძალიან მაღიზიანებს ქვეყნის უმაღლესი თანამდებობის პირების ამბივალენტური განცხადებები რუსეთთან დაკავშირებით, მაგრამ სხვა გამოსავალი აქვს ამ მთავრობას, რომ ისეთ არაპროგნოზირებად მტერს, როგორც არის რუსეთი, არამბივალენტური პასუხი გასცეს? ასევე ძალიან მაღიზიანებს ის, რომ ვუყურებთ უკრაინას და რუსეთს და ველოდებით შესაფერ დროს, რომ სადღაც გავძვრებით და ხეირსაც ვნახავთ ამ კონფლიქტით. ეს ალბათ მორალური საკითხია, მაგრამ რეალისტურად რომ შევხედოთ, არის თუ არა მორალის და ეთიკური საკითხების ადგილი პოლიტიკაში? რისი შესაძლებლობა აქვს სინამდვილეში ქართულ სახელმწიფოს, რა ინსტრუმენტები გვაქვს, რომ ასე კრიტიკულად გამოვდივართ და მოვუწოდებთ, შეცვალოს პოლიტიკა?

ელენე ხოშტარია - დაახლოებით ასეთივე კომენტარის გაკეთება მინდოდა მინისტრების გამოსვლაზე. პირველ რიგში გავაკეთებ დათქმას, რომ დღეს, ყირიმის შემდეგ, მას შემდეგ რაც უკრაინამ მაგალითი გვაჩვენა, რომ რუსეთს არ სჭირდება შეცდომა, რომ თავისი დღის წესრიგი ბოლომდე მიიყვანოს ყველაზე უხეში და საერთაშორისო სამართლის დარღვევის გზით, ამის ფონზე ჩვენ კიდევ ვსაუბრობთ იმაზე, რომ პროვოკაციას არ წამოვეგოთ. ამას იმიტომ კი არ ვამბობ, რომ მაწუხებს, რომ ვიღაცას ბრალდება პროვოკაციაზე წამოგება 2008 წელს, მაწუხებს იმიტომ რომ ამ კონფლიქტის იმგვარი შეფასება, რომ ჩვენ ვიღაცის პროვოკაციაზე წამოვეგეთ, სულ სხვა საერთაშორისო სამართლებრივ ჭრილში გვაყენებს, ვიდრე დღეს ვიმყოფებით და ეს არის ჩვენი ინტერესების საწინააღმდეგო. არ მინდა ამ თემაზე პაექრობაში შესვლა, ამაზე არაერთი საჯარო საუბარი ყოფილა. პირიქით, დღევანდელი გამოსვლა მინდა დავასრულო

კონკრეტული რეკომენდაციებით, რა შეიძლება გაკეთდეს, მათ შორის იმ საკითხთან დაკავშირებით, რაც თქვენ თქვით.

მე არაფერი მაღიზიანებს. მორალურ საკითხებზე საკუთარ თავს არ ვრთავ იმის ნებას, რომ ვიღაცას ვუთხრა, რომ რაღაც არის ამორალური და ასე არ მოიქცეს. რუსეთი გალანძღე, თორემ ცუდი იქნები, ამის თქმის უფლებას საკუთარ თავს ვერ მივცემ. მე მაწუხებს იმის პრაგმატული გათვლა, თუ რა მოაქვს უკრაინისგან დისტანცირებას, მხოლოდ ასე შეიძლება შეფასდეს მთლიანობაში, ამ თემაზე მთავრობის წევრთა ნაწილის შედარებით თამამი განცხადებების მიუხედავად. ვიზიტების რაოდენობა, განცხადებების რაოდენობა და სიმწვავე რომ გავაანალიზოთ, ეს არის დისტანცირება. მეორე - პრაგმატულად მაწუხებს და არ მაღიზიანებს ის, რომ მაგალითად, როდესაც პრემიერ-მინისტრი იმყოფება ბერლინში, და აფხაზეთში ხდება ის, რაც ხდებოდა მისში, იქ ამას საერთოდ არ ახსენებს და მეორე ემახის შიდა საკადრო გადატრიალებას, იმიტომ რომ არ გააღიზიანოს რუსეთი. ნუ გავაღიზიანებთ რუსეთს, ნუ დავუძახებთ მას ლილიპუტინს, ნუ ვიტყვით, რომ ახალ წელს შევხვდებით აფხაზეთში, მაგრამ ის პრინციპული სამართლებრივი საკითხები, რაც არის აუცილებელი - ეთნიკური წმენდა, ოკუპაცია, სწორედ რომ რუსეთის მხრიდან. ყირიმმა აჩვენა, რომ ომი სწორედ რუსეთმა დაიწყო, თუკი ვინმეს კითხვა აქვს ამასთან დაკავშირებით. აუცილებლობა იმისა, რომ ყირიმი და აფხაზეთი ერთიანად იყოს განხილული სანქციებში, ეს კონკრეტული შესაძლებლობაა რეზოლუციებში, სანქციებში ერთიანი სამართლებრივი რეჟიმის შექმნა ამ ორ ტერიტორიასთან დაკავშირებით. ევროკავშირის გააქტიურება აფხაზეთის ტერიტორიაზე - ეს არის ის ამოცანები, რომელიც საჯარო და საერთაშორისო ტრიბუნის გამოუყენებლად, ერთი ბატონ პატას მუშაობა კაბინეტში, მეორე პრემიერ-მინისტრის თუ საგარეო საქმეთა მინისტრის საჯარო განცხადებების მნიშვნელობა, რაც ქმნის საერთაშორისო წნეხს.

როდესაც ვამბობთ, რომ გერმანია გაერთიანდა, ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი ელემენტია, რომელიც ადასტურებს იმ მომენტს, რომ რუსეთზე ზეწოლის გარეშე არაფერი გამოვა, დასავლეთ გერმანია ნატოში იყო, საბჭოთა კავშირი კი დაინგრა. ასე რომ არ ყოფილიყო, კაცმა არ იცის, როგორ განვითარდებოდა მოვლენები. იქ ორმხრივი პროცესი იყო და ორმხრივი პროცესია ჩვენთანაც - ერთი მხრივ გაყოფილ საზოგადოებებს შორის კონტაქტი, რაც აუცილებელია და მეორე მხრივ, იმ პოლიტიკური პრობლემის მოხსნა ზეწოლის და საერთაშორისო კონიუნქტურის შექმნის გზით, ურომლისოდაც, როგორც არ უნდა შევავარო თავი ბრიუსელში ვახშმის დროს, გამორიცხულია, რომ შედეგი მოიტანოს. ამ ორივე მიმართულებით თუ პარალელურად არ ვიმუშავეთ, და დღეს არის ეს მომენტი, ევროკავშირთან დღეს არის სამუშაო, რომ გახსნას კომუნიკაციის ხაზი, თუნდაც ის აუხსნას, რას ნიშნავს ასოცირების ხელშეკრულება, ახლა უნდა დაიწყოს ევროკავშირმა განსაკუთრებული ზეწოლა რუსეთზე, რომ მაგალითად, შეუშვას სადამკვირვებლო მისია, ეს თუ არა, სატელიტური მონიტორინგი გავაკეთოთ, აქტიურად უნდა ვსაუბრობდეთ ამ ყველაფერზე, მათ შორის საერთაშორისო ტრიბუნაზე იმისთვის, რომ შედეგს მივაღწიოთ და არა მხოლოდ ის პოლიტიკა გვქონდეს, რომ შეგვემინდეს, რუსეთი არ გაბრაზდეს და ტანგოში ფეხი არ დაგვაბიჯოს.

თამარ გურჩიანი - დიდი მადლობა ყველას მობრძანებისთვის და დიდი მადლობა მომხსენებლებს საინტერესო დისკუსიისთვის.